

..... ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
..... EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
DERİ VE ZÜHREVİ HASTALIKLARI, FOTOTERAPİ ÜNİTESİ

SİSTEMİK PUVA FOTOTERAPİ HASTA BİLGİLENDİRME FORMU

Sayın Hasta (veya hasta velisi/vasisi), fototerapi tedavisine alınması planlanan hastaları (veya hasta velisi/vasisini) bilgilendirmek üzere hazırlanan formu lütfen dikkatlice okuyunuz.

PUVA kelimesi, psoralen (deriyi ultraviyole ışığına duyarlandıran ilaç) ve Ultraviyole A (UVA) kelimelerinin başharflerinden oluşur.

Sistemik PUVA tedavisi, 8-metoksipsoralen isimli maddeyi içeren bir ilacın ağız yoluyla alınmasını takiben belirli bir dalga boyundaki ışınların (ultraviyole A) uygulandığı bir tedavi yöntemidir. Bu tedavi esnasında özel olarak üretilmiş lambalardan oluşmuş cihazlar deriye belirli bir zaman süresince güneş ışınları içinde yer alan ultraviyole A ışınları yayar.

Başta psoriasis (sedef hastalığı) olmak üzere deride renk kaybı ile giden vitiligo, deri lenfomaları (mikozis fungoides), bölgesel saç dökülmesi ile karakterize şiddetli alopesi areata, parapsoriasis, fotodermatozlar gibi birçok deri hastalığında başarı ile uygulanmaktadır.

Sistemik PUVA tedavisi daha önce hastalıkları nedeniyle diğer tedavilere cevap alınamayan şiddetli hastalarda uygulanır.

Bu tedavi esnasında hastalara ağız yoluyla 8-metoksipsoralen adlı ilacın uygun dozda içirilmesini takiben 2 saat sonra UVA ışınları uygulanır. Bu tedavi sırasında, belirli bir zaman süresince kabinde UVA ışınına maruz kalacaksınız. Tedavi seansları yaklaşık birkaç saniyelik ışık maruziyeti ile başlar. Uygulanan ışık dozunun artırılmasına bağlı olarak, birkaç dakika olacak şekilde tedavi süresi de yavaş yavaş artar.

Önerilen tedavi planı, birbirini takip eden 2 günde PUVA tedavisi, 1 dinlenme günü; tekrar ardarda iki gün PUVA tedavisi şeklinde uygulanır, diğer günler gözlem günü olarak ayrılır. PUVA tedavisi bu şekilde haftanın 4 günü uygulanabildiği gibi (Avrupa tedavi protokolü), haftanın 3 günü de uygulanabilir (Amerikan tedavi protokolü).

UVA'nın başlangıç dozu minimum fototoksisite dozuna bağlı olabildiği gibi hastanın deri tipine de bağlıdır. Doz tedaviye alınan cevaba göre artırılır. Her hastada iyileşme için gereken süreler farklıdır. Ayrıca farklı hastalıklardan elde edilen cevap oranları ve cevap için gereken süreler de değişkenlik göstermektedir.

Fototerapi tedavisinin faydaları görünen lezyonların iyileşmesi, yeni lezyonların oluşumunun azaltılması, uzun süreli hastalıksız yaşamdır. Bu tedavi yöntemi ile hastalığınız bir daha tekrarlamayacak şekilde tamamen yok edilemeyebilir. Fakat belirgin bir düzelme sağlanarak kontrol altına alınabilir. Tedavi sayesinde uzun süreli hastalıksız bir yaşama kavuşabilirsiniz. Hastalıksız kalma süresi kişiden kişiye değişiklik gösterir. Bazen idame tedavisi gerekebilmektedir.

Kesin tanıları klinik ve deri biyopsisi ile konulan hastaların tedavisine başlamadan önce, tedavi süresinde, tedavi sonunda ve idame tedavisinin belirli aralıklarında laboratuvar tetkikleri yapılacaktır. Mikozis fungoides tanılı hastalarda ayrıca ayrıntılı radyolojik incelemeler ve diğer incelemeler de yapılacaktır. Tedavi sonunda klinik iyileşmenin yanı

sıra histopatolojik iyileşmeyi gösterebilmek için deri biyopsisi yapılacaktır. Deri biyopsisi idame tedavi aralığında da yapılabilir. Tüm hastalardan tedavi öncesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalından göz konsültasyonları istenecektir. Tedavinin sonunda hatta idame tedavi aralıklarında da tekrar göz muayenesi yapılacaktır. Bulguları normal bulunan hastalar tedavi protokolüne alınırlar.

Her hastada iyileşme için gereken süre farklıdır. Ayrıca farklı hastalıklarda elde edilen cevap oranları ve cevap için gereken süreler de değişkenlik göstermektedir. Vitiligo ve mikozis fungoides hastalarında daha fazla tedavi seansı gerekmektedir. Tedavi ile gövde lezyonları çabuk iyileşebilir. Ancak kol ve bacakta inatçı döküntülere ilave UVA uygulanabilir.

İyileşme sağlanan hastalar idame tedavi protokolünde izlenirler. İdame tedavisinin süresi hekim tarafından, hastanın kliniği, alınan deri biyopsisi sonuçları ve yeni deri lezyonu varlığı gibi kriterler göz önüne alınarak belirlenir. Mikozis fungoidesli hastalarda ortalama 2 yıl idame tedavisi uygulanır.

PUVA tedavisi hamilelere, süt veren annelere, melanomalı (deri kanseri) veya geçmişte melanoma ve diğer deri kanseri hikayesi olanlara, 18 yaşından küçükler, ciddi kalp hastalığı olanlara, aktif akciğer tüberkülozu olanlara, böbrek ve karaciğer yetmezliği olanlara, yaygın uçuk enfeksiyonu olanlara, bağışıklık yetmezliği olanlara, kataraktı olanlara, kseroderma pigmentozum, lupus eritematozus gibi hastalığı olanlara uygulanmaz. Bu durumlar varsa lütfen doktorunuza söyleyiniz.

PUVA tedavisinin yan etkileri:

- Deride güneş yanığına benzer kızarıklıklar ve içi su dolu kabarcıklar meydana gelebilir. Bu durum tedavinin herhangi bir döneminde gelişebilir. Bu yan etkinin gelişmemesi için tedaviye başlamadan önce uygulanacak ışık dozunu belirlemek amacıyla test yapılacak veya deri tipinize uygun olan en düşük dozda tedaviye başlanacaktır. Ayrıca yine güneş yanığı reaksiyonlarından korunmak amacıyla alacağınız ışık dozu yavaş yavaş artırılacaktır.
- UV ışığı gözlerinize zarar verebilir ve katarakt riskini artırabilir. Ancak bu durum kabin içerisinde UV'den koruyucu gözlüklerin kullanılmasıyla önlenabilmektedir. Bu gözlükler tedaviniz için gereklidir ve size fototerapi ünitemizde verilecektir.
- Tedavi öncesinde alınan ilaca bağlı bulantı, kusma, baş ağrısı ve halsizlik görülebilir. Bulantı hissi ilacın yiyeceklerle birlikte alınması, 5-10 dakika arayla tek tek içilmesi ile azaltılabilir. Yiyeceklerle birlikte alınmasına rağmen bulantı ve kusma gibi şikayetlerin olması durumunda doktorunuza iletiniz.
- UV ışığı, ultraviyole ışığına hassasiyet ile seyreden bazı hastalıkların alevlenmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle güneş ışığına hassasiyetiniz varsa bu durumu tedaviye başlamadan önce doktorunuza bildiriniz.
- UV ile yatkın bireylerde uçuk enfeksiyonu sıklığında artış olabilmektedir. Ancak bu yan etki oldukça nadir görülmektedir.
- PUVA tedavisi ile cildinizde kuruluk ve kaşıntı meydana gelebilir. Böyle bir durumla karşılaştığınızda mutlaka doktorunuza iletiniz.

- Erkeklerde genital bölgenin çok uzun süreli ve çok sayıda yapılan tedaviler sonucu ve korunmaksızın UV ışığına maruz kalması genital bölgede kanser oluşum sıklığında artışa neden olabilmektedir. Bu nedenle erkek hastalar tedaviye girerken mutlaka genital bölge ışıktan korunmalıdır.
- Uzun süreli UV ışığı cildin zamanından önce yaşlanmasına, çillenmede artışa, cilt renginde koyulaşmaya neden olabilmektedir.
- UV tedavisi ile az da olsa deri kanseri gelişme sıklığında artış olması muhtemeldir. Ancak bu durum sadece çok uzun süreli, çok sayıda yapılan tedavilerin sonucunda görülebilmektedir (ya da hasta daha önce hastalığı nedeniyle arsenik, radyoterapi gibi tedaviler almışsa, deri kanseri hikayesi mevcut ise gelişebilir. Yani hasta risk faktörleri taşıyorsa gelişebilir.). Önceden metotreksat ve siklosporin gibi bağışıklık sistemini baskılayıcı ilaçlar kullanmış olan hastalarda da deri kanseri görülme riski artmıştır. Gelişebilen deri kanserleri cerrahi olarak çıkarılabilen, olduğu yerde kalan, diğer organlara yayılmayan deri kanserleri olarak literatürde bildirilmektedir.

Sistemik PUVA tedavisinde uyulması gereken kurallar:

- Tedavi süresince güneşlenmeyiniz ve solaryuma girmeyiniz.
- Tedavi günleri aşırı güneş altında kalmaktan kaçınınız. Güneşten koruyucu krem ve güneşten koruyan giysiler (şapka, ışık geçirmeyen koyu renkli ve sık dokulu giysiler) kullanınız.
- Fototerapi işlemi esnasında, kabine içinde gözleri korumak amaçlı UV koruyucu gözlükler takılması, tedavi sonlanana kadar çıkartılmaması gerekir. İşlem sonrasında 12-24 saat süresince UV korumalı güneş gözlükleri takılmalıdır.
- Bayan hastalar tedavi süresince gebe kalmaktan kaçınmalıdır. Tedavi sürecinde başlayan gebelik durumunda mutlaka doktora bilgi verilmelidir.
- Psoralen içeren hapları yiyeceklerle birlikte alınız. İlacınızı ışıklı, sıcak ortamdan ve çocuklardan uzak tutunuz.
- Tedavinizden iki saat öncesinde içeceğiniz ilaç ile deriniz ve gözleriniz ışığa daha duyarlı bir hale geleceğinden, bu ilacı kullandıktan sonraki 12-24 saat süresince güneş gözlükleri takmalı, cildi koruyucu giysiler giymeli, güneşten koruyucu kremler sürmelisiniz.
- Güneş gözlüğünüzün ultraviyoleyi geçirgenliği teknisyen/hemşire tarafından değerlendirilerek, uygunluğu saptanıp takılması önerilecektir. Koruyucu güneş gözlüklerinin kullanılması katarakt riskini azaltacaktır. Gözlükler sadece açık havada değil, araç içinde, cam kenarında ve floresan lambalı ortamlarda da kullanılmalıdır.
- Genital bölge bu ışınlara daha hassas olduğu için, tedavi esnasında bu bölge korunmalıdır. Genital bölgenin de tedavi alması gerekiyorsa, sabit üst doza ulaşıldıktan sonra iki uygulamada bir kez ışık almalıdır. Erkek hastaların kabin içinde iç çamaşırı giymeleri gerekir, bayan hastalar özel bir durum belirtilmedikçe tamamen soyunmalıdır. Kadın hastalarda tedavi esnasında meme başları kapatılmalıdır. Bu alanın da tedavi alması gerekiyorsa, sabit üst doza ulaşıldıktan sonra iki uygulamada bir kez ışık almalıdır.

- Yüz bölgenizde tedavi gerektiren belirti yoksa beyaz bir örtü ile yüzünüzü kapatabilirsiniz.
- Tedavi öncesinde yapılan muayenede belirlenen benler ve yara izleri tedavi esnasında flasterle kapatılmalıdır.
- Kabin içinde kollar yanda olacak şekilde tam ortada ve sabit durulması gerekir. Kabinde bulunan UV lambaları ve yansıtıcı levhaların görevi ışık ışınlarını eşit olarak dağıtmaktır.
- Tedavi uygulanan kabinde kapı kilitli değildir. İstedığınız zaman kabinden ayrılabilirsiniz.
- UV tedavisi gören çocuklar tedaviye aileleri ile gelmelidirler.
- Tedavi süresince herhangi bir kızarıklık ya da hassasiyet göze çarptığında lütfen teknisyen/hemşire ya da doktorunuza haber veriniz. Tedavi ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda lütfen fototerapi tedavi ünitesini arayınız.
- UV ışınlarının cilt kuruluğuna yol açmaması için sık aralıklarla nemlendirici kullanınız.
- Tedavi süresince cildinizde hafif kızarıklık, yanma, temas egzaması, kaşıntı, çillenme veya güneş yanığı olabilir. Bu gibi durumlarda doktorunuzu bilgilendiriniz. Şiddetli kızarıklık ve deride su dolu kabarcıkların gelişmesi, tedaviye ara vermeyi gerektiren durumlardır.
- Bazı ilaçların UV ışığına karşı hassasiyeti artırması nedeniyle, tedavi süresince herhangi bir hastalığınız sebebiyle ilaç kullanmanız durumunda tedaviyi yapan teknisyen/hemşire veya doktora haber veriniz.
- Tedavi süresince tedavi uygulanan alanlara doktorunuzun önereceği ilaçlar dışında ilaç kullanmayınız.
- Tedavi günlerinde traş losyonu, kolonya, parfüm ve kokulu kozmetik ürünler kullanmayınız.
- Tedaviye alınacak yanıt tedavinin düzenli sürdürülmesiyle yakından ilişkilidir. Mümkün olduğunca tedavi aksatılmamalıdır. Tedaviye gelinememesi veya ara verilmesi durumlarında mutlaka fototerapi ünitesini arayarak bilgi veriniz.
- Tedavi süresince düzenli olarak sorumlu hekim tarafından, hastalığınızın seyri, tedavinin etkinliği ve yan etkiler açısından muayeneniz yapılacaktır. Üniteden sorumlu öğretim üyesi ve sorumlu hekimin yapacağı konseylerde muayeneniz yapılarak tedavi süreciniz gözden geçirilecektir. Bu nedenle bu konseylere katılmanız uygun olacaktır.